

Emakeelepäeva viktoriini küsimused ja vastused.

1. 2025. aasta on eesti raamatu aasta, sest sel aastal möödub 500 aastat esimest korda eesti keelt sisaldanud teksti ilmumisest. 1525. aastal trükiti teadaolevalt esimene eestikeelne raamat, mis aga Lübeckist Eestisse ei jõudnudki.

Millal tähistati esimest korda eesti raamatu aastat? Lisapunktid saab, kui nimetate, millise trükise ilmumisest oli see ajendatud ja kes olid selle trükise autorid? - **1+3 punkti**

Eesti raamatu aastat tähistati esimest korda 1935. aastal, sest siis möödus 400 aastat Wanradti ja Koelli katekismuse ilmumisest.

2. Nimeta see eesti luuletaja, kelle sünnist möödub sel aastal 75 aastat, ja nimeta tema esimene lasteluulekogu, mille ilmumisest möödub 45 aastat. Luuletaja töötas nii piimamehe, päästeparvedekontrollija, orkestritöölise, trükkali kui ka asjaajajana. Ta kuulus 1980ndatel kirjandusrühmitusse Närbujad. Tema esimeses lasteluuleraamatus ilmunud luuletust esitas aastaid eesti üks läbi aegade populaarsemaid rokkansambleid Ruja. - **2 punkti**

Iga pähkli jaoks on kuskil ussid.

Kunagi on kohtumise päev.

Oma pähkel mõnel ussil

ka leidmata jääb.

See luuletaja on Ott Arder ja tema 45 aastat tagasi ilmunud luulekogu pealkiri on „Bumerang“ (1980)

3. Käesoleval aastal tähistab Valga Keskraamatukogu kahte suurt juubelit – 160 aastat asutamisest ja 100 aastat taasasutamisest. Nagu me teame on heal lapsel alati mitu nime ja ega raamatukogugi saa selles osas kehvem olla. Milliseid nimesid on Valga Keskraamatukogu veel oma pika ajaloo jooksul kandnud? (Lisapunkti saab see, kes oskab nimetada selle 1902. aastal rajatud hoone nime, kus Valga Keskraamatukogu on alates 1996. aastast alates asunud.) - **5+1 punkti**

Valga Keskraamatukogu on kandnud järgmisi nimesid: Valga Linnaraamatukogu, Valga Linna Avalik Raamatukogu, Valga Maakondlik Keskraamatukogu, Valga Rajooniraamatukogu. (Raamatukogu asub 1902. aastal ehitatud Zenkeri villas.)

4. Haiku on lühike Jaapanist pärit luulevorm, mille puhul on traditsiooniliselt ette määratud värsside (luulerida) ja silpide arv, ning teemavalik. Haiku koosneb kolmest värsist, silpide arv on igas värsis vastavalt 5+7+5, ning tavaliselt on teemaks loodus, aga eriti aastaajad. Haiku keskmine värsirida peaks sisaldama vihjet konkreetsele aastaajale ilma seda nimetamata. Luuleta üks haiku järgides eelpool nimetatud

reegleid. Näidishaiku pärineb eesti tuntud sürrealistliku luuletaja Andres Ehini sulest.-2 punkti

*Kleepuvast mudast
kartuli tumepruun rõõm
välja ei pääse.*

5. Antonüüm on sõna, mis on mingi sisulise tunnusjoone poolest teise sõnaga vastandlik, kusjuures nende muu tähendussisu langeb kokku (*kole* vastand on *ilus*). Oksüümoron on kõnekujund, mis stiilivõttena ühendab vastandlikke mõisteid (*kole ilus*). Nimeta järgmiste sõnade antonüümid ning seejärel moodusta neist oksüümoron.- 8 punkti

*Kõrvetav - jääne - kõrvetav jäisus
Mees – naine – mehelik naine v naiselik mees
Koomiline – traagiline – tragikoomiline
Õnn – õnnetus – õnnelik õnnetus*

6. Kõnekäänd on rahvapärane piltlik ütlus mingi olukorra, nähtuse või inimese iseloomustamiseks. Millise iseloomuga inimesed peituvad nende kõnekäändude taga?-5 punkti

*Kassinoorik – varakult abiellunud naine
Varjumõetaja – nagu varju mõõdaks, aeglane v pikaldane inimene
Õige kui siga pahnas – aus, õiglane inimene
Kõrgest sündenu ja sannalavalt maha sadanu – nõdrameelne, hull
Rabe kui odrakarask – äkiline inimene*

7. Mis on keelekorpus? Kui palju tekstisõnu on 2023. aasta seisuga eesti keele ühendkorpuses?-2 punkti

Keelekorpus on mahukas kirjalikest või suulistest tekstidest koosnev elektrooniline andmekogu, mida kasutatakse keele uurimisel ja kirjeldamisel, aga ka keeletehnoloogias. 2023. aasta seisuga on ühendkorpuses 3,8 miljardit sõna.

8. Nimeta kolm keeleomadust, mis on inglise keeles tavapärased, kuid eesti keeles puuduvad.- 3 punkti

Inglise keeles on olemas (erinevalt eesti keelest) sugu, artiklid ja verbi tulevikuvorm.

9. Eesti keele kõige pikemad sõnad on liitsõnad ja koosnevad viiest osisest, nagu näiteks elevandilondikondiluuüdi. Viis erinevat osist on elevandi, londi, kondi, luu ja üdi. Nimeta veel üks viiest osisest koosnev eestikeelne liitsõna. -5 punkti

10. Lahenda keerdküsimus. Miks koer saba liputab? -1 punkt

Koer liputab saba, sest saba ei saa koera liputada.

11. Eesti keeles on päris palju mitmetähenduslikke sõnu. Sellist keeles esinevat nähtust nimetatakse kas polüseemiaks (kui sõna tähendused on omavahel seotud, nt klaas on materjal, aken, jooginõu) või homonüümiaks (kui sõna tähendused ei ole omavahel seotud, nt palk on töötasu ja langetatud puu laasitud osa). Püüa leida järgnevatele sõnadele vähemalt kaks tähendust: puur, tigu, tint, viks, saar. -10 punkti

12. Mõista-mõista, mis see on. Inimene ei ole, aga räägib, puu ei ole, aga lehed, sark ei ole aga õmmeldud. -1 punkt

Selle mõistatuse vastus on raamat.

13. Milliste teenete eest pälvitakse Ferdinand Johann Wiedemanni keeleauhind, mille 2025. aasta laureaadiks oli keele- ja kirjandusteadlane Tiit Hennoste? Nimeta see Eesti lastekirjanik, kelle nimi sai inspiratsiooni laulupeost, ja kes pälvis Wiedemanni keeleauhinna 10 aastat tagasi. - 2 punkti

Ferdinand Johann Wiedemanni keeleauhind pälvitakse väljapaistvate teenete eest eesti keele uurimisel, korraldamisel, õpetamisel, propageerimisel või kasutamisel. See lastekirjanik, kes sai Wiedemanni keeleauhinna 10 aastat tagasi, on Leelo Tungal.

14. Palun pane järgnevad laused ilusasse eesti keelde.

Tbh, selle viktoriini vibe on sus, või lausa skibidi toilet. Homie püüdis fr paista eesti keele baddie'na ning koostada GOAT viktoriini, aga teda tabas brain rot ja välja tuli epic fail. See on täielik scam. – 3 punkti

Ausalt öeldes on selle viktoriini õhkkond/see viktoriin tundub kahtlane, või lausa kohutav. Ta/semu/seltsimees püüdis paista väga oskusliku eesti keele kõnelejana ning koostada kõigi aegade parima viktoriini, aga teda tabas ajusurm/vaimne blokk ja välja tuli enneolematu läbikukkumine. See on täielik jama.

15. Arva ära, millist raamatu peategelast on kirjeldatud:

Ta sündis pärast oma isa surma. Ta paistis juba sünnist saadik silma oma tugevusega ning hakkas kolmekuusena kõndima. Tal oli kaks vanemat venda. Talle meeldis kangesti ujuda, kakelda ja pidutseda. Tal oli kalduvus kergesti ärrituda ja vihahoos mõtlematult reageerida. Ta oli vapper sõjamees, kellele sai saatuslikuks tema enda isale sepistatud mõök. Tema päris nimi oli Sohni.- **1 punkt**

See raamatu peategelane on Kalevipoeg.

- 16.** Lisa puuduolevad kirjavahemärgid ja pane sulgudes olevad sõnad õigesse käändesse. Vajadusel võid kasutada sõnaveebi abi.-**17 punkti**

..... (muuseum) on lugematu hulk .....(šedööver) mille autorluse osas on ..... (asjatundjad) kahtluseid. Sügava ..... (kunstiellamus) saamiseks ja ..... (kunstipublik) meelerahuks nähakse kõvasti vaeva et selgitada välja maalide skulptuuride gravüüride ja isegi sõejoonistuste ..... (provenients) mis lisaks teostele ..... (tõsiseltvõetavus). ..... (mõned külastajad) jaoks on saanud sellest muuseumi ..... (igakuine) väisamise põhjus kuigi ..... (museaalid) päritolu määramine käib ..... (vaevarikas) ja ..... (aeganõudev).

Muuseumis on lugematu hulk šedöövleid, mille autorluse osas on asjatundjatel (asjatundjail) kahtluseid. Sügava kunstiellamuse saamiseks ja kunstipubliku meelerahuks nähakse kõvasti vaeva, et selgitada välja maalide, skulptuuride, gravüüride ja isegi sõejoonistuste provenients, mis lisaks teostele tõsiseltvõetavust. Mõnede külastajate jaoks on saanud sellest muuseumi igakuise väisamise põhjus, kuigi museaalide päritolu määramine käib vaevarikkalt ja aeganõudvalt.

- 17.** Nimeta pildid olevad kaks eesti kirjandusse oluliselt panustanud inimest. Üks nendest on tuntud lastekirjanik ja teine kirjanik, tõlkija ja murdeluuletaja.-**2 punkti**

Need kirjanikud on Mika Keränen ja Contra (Margus Konnula).